

HENNING MANKELL

KASVOTON KUOLEMA

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Pohjoismaiden ministerineuvosto on myöntänyt
käännöstukea tämän teoksen julkaisemiseen.

Ruotsinkielinen alkuteos
Mördare utan ansikte

Copyright © Henning Mankell 1991
Published by agreement with Copenhagen Literary Agency ApS, Copenhagen.

Suomennos ilmestynyt ensimmäisen kerran 1993.

ISBN 978-951-1-44188-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2022

Karille

1

Hän on unohtanut jotain – sen hän tietää aivan varmasti herätessään. Hän on unohtanut jotain yön aikana. Jotain, mikä hänen täytyisi muistaa.

Hän yrittää muistella. Mutta uni on kuin musta aukko. Kaivo, joka ei paljasta sisältöään.

Minä en ole kuitenkaan nähnyt unta häristä, hän ajattelee. Silloin olisin yltä päältä märkä, aivan kuin olisin hikoillut pois kuumeen. Tänä yönä härät ovat jättäneet minut rauhaan.

Hän makaa liikkumatta pimeässä ja kuuntelee. Vaimon hengitys on niin hiljaista hänen vieressään, että sitä on vaikea erottaa.

Jonakin aamuna hän makaa kuolleen vieressäni ilman että huomaa sitä, hän ajattelee. Tai sitten minä. Jompikumpi meistä kuolee ennen toista. Jokin aamunsarastus merkitsee sitä, että toinen meistä on jäänyt yksin.

Hän katsoo kelloa, joka on pöydällä sängyn vieressä. Hohtavat viisarit kertovat, että kello on neljännestä vaille viisi.

Miksi minä heräsin, hän ajattelee. Yleensä hän nukun puoli kuuteen. Niin on ollut jo yli neljäkymmenen

vuoden ajan. Miksi minä heräsin juuri nyt?

Hän kuuntelee pimeässä ja on yhtäkkiä täysin valveilla.

Jokin on toisin. Jokin on toisin kuin tavallisesti.

Hän hapuilee varovasti käsillään, kunnes löytää vaimonsa kasvat. Hän tuntee sormenpäillään, että iho on lämmin. Vaimo ei siis ole kuollut. Vielä ei kumpikaan heistä ole jäänyt yksin.

Hän kuuntelee pimeässä.

Hevonen, hän ajattelee. Se ei hirttele. Sen vuoksi minä heräsin. Tamma tapaa hirttoa öisin. Kuulen sen, vaikka en heräisikään, ja tiedän alitajuisesti, että voin jatkaa untani.

Hän nousee varovasti narahtelevasta sängystä. Heillä on ollut se neljäkymmenen vuoden ajan. Se on ainoa huonekalu, jonka he ostivat naimisiin mennessään. Ja se on ainoa sänky, joka heillä tulee olemaan elämänsä aikana.

Hän tuntee kipua polvessaan, kun hän menee puulattian yli ikkunan ääreen.

Minä olen vanha, hän ajattelee. Vanha ja loppuun kulunut. Joka aamu, kun herään, hämmästelen yhä uudelleen ja uudelleen sitä, että olen jo seitsemänkymmenen.

Hän katselee talviseen yöhön. On 8. tammikuuta 1990, eikä Skånessa ole vielä satanut lunta tänä talvena. Keittiönoven ulkolamppu valaisee pihamaata, alastonta kastanjaa ja takana leviäviä peltöjä. Hän tiirailee naapurin suuntaan, missä Lövgrenit asuvat. Valkoinen, matala ja pitkänomainen talo on pimeä. Tallirakennuksessa, joka sijaitsee kulmittain päätalon kanssa, pilkottaa kelmeä lamppu mustan oven yläpuolella. Siellä sisällä seisoo tamma pilttuussaan, ja siellä se toisinaan hirttelee öisin levottomana.

Hän kuuntelee pimeässä.

Hänen takanaan narahtaa sänky.

- Mitä sinä teet? hänen vaimonsa kysyy.
- Nuku vain, hän vastaa. – Minä vähän oion koipiani.
- Onko sinulla kipuja?
- Ei.
- Nuku sitten! Kylmetät vain itsesi, kun siellä seisoskelet.

Hän kuulee, miten vaimo kääntää kylkeä.

Kerran me rakastimme toisiamme, hän ajattelee. Mutta hän torjuu oman ajatuksensa. Se on liian hienosti sanottu. Rakastaa. Ei sellainen ole meidänlaisiamme varten. Ihminen, joka on viljellyt maata yli neljäkymmenen vuoden ajan ja kaivanut selkä vääränä skånelaista savea, ei käytä sellaista sanaa kuin rakastaa vaimostaan puhuessaan. Meidän elämässämme rakastaminen on ollut aina jotain aivan muuta . . .

Hän katselee naapuritaloa, siristää silmiään, yrittää tunkeutua katseellaan pimeän talviyön läpi.

Hirnu, hän ajattelee. Hirnu siellä pilttuussasi, jotta tiedän, että kaikki on kuten aina. Jotta voin kömpiä vielä hetkeksi peiton alle. Eläkkeellä olevan ja kipujen kiusaaman maamiehen päivä on muutenkin pitkä ja lohduton.

Yhtäkkiä hän huomaa tuijottavansa naapuritalon keittiönikkunaa. Jokin on toisin. Vuodesta toiseen hän on aina silloin tällöin vilkaissut naapureidensa ikkunoihin. Nyt jokin on jotenkin erilaista. Vai häiritseekö häntä vain pimeys? Hän ummistaa silmänsä ja laskee kahteenkymmeneen antaakseen silmiensä levätä. Sitten hän suuntaa katseensa jälleen ikkunaan, ja nyt hän on varma, että se on auki. Ikkuna, joka on ollut aina öisin kiinni, onkin yhtäkkiä auki. Eikä tamma ole hirnunut . . .

Tamma ei ole hirnunut, koska Lövgrenin vanha isäntä ei ole tapansa mukaan poikennut yöllä tallissa sen jälkeen kun eturauhanen on muistuttanut itsestään ja ajanut hänet ylös lämpimästä sängystä . . .

Kuvittelua, hän sanoo itselleen. Silmäni pettävät.

Kaikki on kuten ennenkin. Mitä täällä nyt voisi tapahtua? Täällä Lenarpin pikku kylässä, Kadesjön pohjoispuolella, kauniille Krageholminjärvelle johtavan tien varrella, Skånen sydämessä? Täällä ei tapahdu mitään. Aika on pysähtynyt tässä pienessä kylässä, jossa elämä ujuu eteenpäin kuin puro, jolla ei ole voimaa eikä tahtoa. Täällä asuu joukko iäkkäitä maanviljelijöitä, jotka ovat myyneet tai vuokranneet peltonsa pois. Täällä me asumme ja odotamme sitä, mikä tulee väijäämättä . . .

Hän katsoo jälleen keittiönikkunaa ja ajattelee, etteivät Maria ja Johannes Lövgren unohtaisi sulkea sitä. Iän myötä hiipii ihmismieleen pelko, lukot lisääntyvät koko ajan, eikä kukaan unohda sulkea ikkunaa ennen pimeää. Vanhuus tuo mukanaan pelon. Sama pelko, joka väijyi niin uhkaavana lapsuudessa, tulee iän mukana takaisin . . .

Minä voisin pukea päälleni ja mennä ulos, hän ajattelee. Puskea päin talvista tuulta ja nilkuttaa puutarhan poikki aidalle, joka erottaa tilamme toisistaan. Todeta omin silmin, että olen nähnyt näkyjä.

Mutta hän päättää jäädä paikoilleen. Kohta Johannes nousee sängystään kahvia keittämään. Sytyttää ensin yöpöydän valon ja sitten keittiön lampun. Kaikki on kuten ennenkin . . .

Hän seisoo ikkunan ääressä ja huomaa palelevansa. Ikäihmisen vilu hiipii jäseniin, vaikka huoneessa olisi kuinka lämmin. Hän ajattelee Mariaa ja Johannesta. Me olemme olleet naimisissa heidänkin kanssaan, hän ajattelee, naapureina ja tilallisina. Me olemme auttaneet toisiamme, jakaneet vaivat ja vastukset ja huonot vuodet. Mutta jakaneet myös hyvät päivät. Viettäneet yhdessä juhannusta ja syöneet yhdessä joulupäivän aterian. Lapsemme ovat juosseet molemmissa taloissa, aivan kuin ne olisivat kumpikin olleet heidän kotejaan. Ja nyt me jaamme yhdessä pitkän ja pitkäväteisen vanhuuden . . .

Hän avaa ikkunan tietämättä miksi, tekee sen varovasti, jotta ei herättäisi nukkuvaa Hannaa. Hän pitää haasta lujasti kiinni, jotta puuskainen talvituuli ei tempaisisi sitä hänen otteestaan. Mutta kaikki on täysin hiljaista, ja hän muistaa, ettei radion säätiedotuksessa ollut puhuttu mitään rajuilmasta, joka olisi lähestymässä Skånen tasankoa.

Tähtitaivas on kirkas ja ulkona on hyvin kylmä. Hän aikoo juuri sulkea ikkunan, kun hän on kuulevinaan jotain ääntä. Hän kuuntelee ja kääntää vasemman korvansa ikkunan suuntaan. Paremman korvansa. Oikeanpuoleinen on vahingoittunut kaikkien niiden vuosien aikana, jotka hän on istunut hiostavissa ja jylyisevissä traktorinkopeissa.

Lintu, hän ajattelee. Yölinnun huuto.

Sitten hänet valtaa pelko. Se tulee jostain ja iskee häneen.

Kuulostaa siltä, kuin ihminen huutaisi. Epätoivoisella äänellä, toivoen, että toiset ihmiset kuulisivat.

Ääni tietää, että sen on tunkeuduttava paksujen kiviseinien läpi, jotta naapureiden huomio kiintyisi siihen . . .

Minä kuvittelen, hän ajattelee jälleen. Ei siellä kuukaan huuda mitään. Kuka se voisi olla?

Hän sulkee ikkunan niin kiivaasti, että kukkaruukku heilahtaa ja Hanna herää.

– Mitä sinä teet? vaimo kysyy ärtyneen tuntuaisesti.

Hän aikoo vastata, mutta ei sitten olekaan varma.

Pelko on totta.

– Hevonen ei hirnu, hän sanoo ja istuutuu sängynreunalle. – Ja Lövgrenien keittiönikkuna on auki. Ja joku huutaa.

– Mitä sinä sanot?

Hän ei halua vastata, mutta nyt hän on varma, ettei ääni ole ollut linnun ääni.

– Siellä huutaa Johannes tai Maria, hän sanoo.

– Jompikumpi heistä huutaa apua.

Vaimo nousee ylös ja menee ikkunan ääreen. Hän seisoo isona ja leveänä valkoisessa yöpaidassaan ja katselee pimeyteen.

– Keittiönikkuna ei ole auki, vaimo kuiskaa. – Se on rikottu.

Hän menee vaimon luokse, ja nyt häntä palelee niin että hän hytisee.

– Joku huutaa apua, vaimo sanoo, ja hänen äänensä värisee.

– Mitä me teemme?

– Mene käymään siellä, vaimo sanoo. – Nopeasti nyt!

– Mutta jos se on jotain vaarallista?

– Eikö meidän pitä auttaa parhaita ystäviämme, jos heille on sattunut jotain?

Hän pukeutuu nopeasti ja ottaa mukaansa taskulam-
pun, jota säilytetään keittiön kaapissa sulakkeiden ja
kahvipurkin vieressä. Savimaa on jäässä hänen jalko-
jensa alla. Kun hän vilkaisee taakseen, hän näkee Han-
nan hahmon ikkunassa.

Aidan luona hän seisautuu. Kaikki on hiljaista. Nyt
hän näkee, että keittiönikkuna on rikki. Hän kiipeää va-
rovasti matalan aidan yli ja lähestyy valkoista taloa. Mi-
tään ääntä ei kuitenkaan kuulu.

Minä kuvittelen, hän ajattelee jälleen. Minä olen van-
ha äijä, joka en saa enää selvää siitä, mitä todella tapah-
tuu. Ehkä minä sittenkin näin unta häristä? Vanhaa tut-
tua unta häristä, jotka ryntäsivät minua kohti, kun olin
pieni, ja saivat aikaan sen, että minä tajusin kuolevani
jonakin päivänä . . .

Sitten hän kuulee uudelleen huutoa. Heikkoa, kuin
valitusta. Se on Marian ääni.

Hän menee makuuhuoneen ikkunan luo ja tähyilee
varovasti sisään verhojen raosta.

Yhtäkkiä hän tietää, että Johannes on kuollut. Hän

suuntaa taskulamppunsa valon huoneeseen ja painaa silmänsä lujasti kiinni ennen kuin pakottautuu katsomaan.

Maria istua kyhjöttää lattialla tuoliin sidottuna. Hänen kasvonsa ovat veressä ja tekohampaat lojuvat rikotuin tahiirtuneen yöpaidan rinnuksella.

Sitten hän näkee Johanneksen jalan. Ainoastaan toisen jalan. Muu ruumis on piilossa verhon takana.

Hän ontuu takaisin ja kipuaa jälleen aidan yli. Polvea särkee, kun hän kompuroi epätoivoissaan eteenpäin jäätyneessä savikossa.

Hän soittaa ensiksi poliisille.

Sitten hän ottaa sorkkarautansa maalinhajuisesta komerosta.

– Jää sinä tänne, hän sanoo Hannalle. – Sellaista sinun ei tarvitse nähdä.

– Mitä siellä on tapahtunut? vaimo kysyy silmät pelon kyynelissä.

– En tiedä, hän vastaa. – Mutta minä heräsin siihen, ettei tamma hirnunut yöllä. Sen minä tiedän aivan varmasti.

On kahdeksas tammikuuta 1990.

Aamu ei vielä sarasta.

2

Ystadin poliisilaitoksella puhelu kirjattiin saapuneeksi kello 5.13. Sen otti vastaan väsynyt konstaapeli, joka oli ollut työssä lähes yhtä mittaa uudenvuodenaatosta asti. Hän oli kuunnellut puhelimesta kuuluvaa änkytystä ja ajatellut, että toisessa päässä oli vain joku häiriintynyt vanhus. Mutta jokin oli kuitenkin kiinnittänyt hänen huomionsa. Hän rupesi tekemään kysymyksiä. Kun puhelu oli ohi, hän mietti vain hetkisen, ennen kuin tarttui uudelleen puhelimeen ja valitsi numeron, jonka osasi ulkoa.

Kurt Wallander nukkui. Hän oli valvonut illalla aivan liian myöhään ja kuunnellut Maria Callasin levytyksiä, jotka eräs hyvä ystävä oli lähettänyt hänelle Bulgariasta. Kerta toisensa jälkeen hän oli soittanut Callasin »Traviatan», ja kello oli ollut lähes kaksi, kun hän viimeinkin oli mennyt nukkumaan. Nyt kun puhelimen hälytysäänet raastoivat hänet hereille, hän nukkui yhä sikeästi ja näki parhaillaan kiihkeätä eroottista unta. Aivan kuin vakuuttuakseen siitä, että kaikki oli ollut vain unta, hän ojensi kätensä ja tunnusteli peitettä. Mutta hän oli vuoteessaan yksin. Vierellä ei ollut vaimoa, joka oli jät-

tänyt hänet kolme kuukautta aikaisemmin, eikä myöskään värillistä naista, jonka kanssa hänellä oli ollut juuri meneillään hurja yhdyntä.

Hän vilkaisi kelloa samalla kun tavoitti kädellään kuuloketta. Auto-onnettomuus, käväisi hänen mielessään. Pääkallokelä, ja joku oli pitänyt turhaa kiirettä ja ajanut ulos E 14:ltä. Tai sitten kyseessä oli jokin kahaus pakolaisten kanssa, jotka olivat tulleet aamulautalla Puolasta.

Hän vääntäytyi istumaan ja painoi kuulokkeen poskeaan vasten, jossa tuntui parransängin aiheuttama kirvely.

- Wallander!
- En kai vain herättänyt sinua?
- Et tietenkään. Minä olen hereillä.

Minkä vuoksi minä valehtelen? hän ajatteli. Miksi en kerro totuutta? Sitä, että kaikkein mieluummin palaisin takaisin katkenneeseen uneeni ja kahmaisisin uudelleen syliini alastoman naisen?

– Minulla oli sellainen tunne, että nyt on soitettava sinulle.

- Auto-onnettomuus?
- Ei, ei tällä kertaa. Lenarpista soitti joku vanhanpuoleinen maanviljelijä, joka sanoi nimekseen Nyström. Hän väitti, että naapurissa oli emäntä sidottuna lattialla ja että joku oli kuollut.

Wallander selvitti itselleen, missä päin Lenarp oli. Kylä oli jonkin matkan päässä Marsvinsholmista, alueella joka oli epätavallisen kumpuilevaa ollakseen Skånea.

– Se kuulosti vakavalta. Tuumin, että oli viisainta soittaa suoraan sinulle.

- Ketä teitä on siellä paikalla?
- Peters ja Norén ovat etsimässä tyyppiä, joka rikkoi Continentalin ikkunan. Kutsunko minä heidät tänne?
- Käske heidän ajaa Kadesjön ja Katslösan väliseen

risteykseen ja odottaa siellä minua. Anna heille osoite. Koska ilmoitus tuli?

- Muutama minuutti sitten.
- Oletko varma, ettei soittaja ollut vain joku humalainen?
- Ei vaikuttanut siltä.
- Jaha. No hyvä on.

Hän pukeutui nopeasti käymättä suihkussa, kaatoi kuppiin termospullosta haaleaa kahvia ja katseli ikkunasta ulos. Hän asui Mariagatanilla Ystadin keskustassa, ja vastapäisen talon julkisivu oli harmaa ja halkeillut. Hän mietti ohimennen, tulisiko Skåneen tänä vuonna talvea lainkaan. Hän toivoi, ettei tulisi. Skånen lumimyrskyt toivat aina mukanaan monenlaisia hankaluuksia. Auto-onnettomuuksia, lumikinosten saartamia naisia, joilla oli kiire synnyttämään, eristyksiin joutuneita vanhuksia ja alas tipahtaneita sähköjohtoja. Lumimyrskyjä seurasi kaaos, ja hän ajatteli, ettei hän ollut tänä talvena oikein valmis kohtaamaan kaaosta. Häntä ahdisti ja korvensi yhä se, että hänen vaimonsa oli jättänyt hänet.

Hän ajoi Regementsgatania Österledenille asti. Dragonsgatanin kulmassa vaihtuivat liikennevalot punaisiksi, ja hän avasi autoradion kuunnellakseen uutiset. Kiihtynyt ääni kertoi lento-onnettomuudesta, joka oli sattunut jossakin päin maailmaa.

Aika on elää ja aika kuolla, hän ajatteli hieroessaan unta silmistään. Se oli lause, jonka hän oli muotoillut motokseen monia vuosia aikaisemmin. Silloin hän oli ollut nuori konstaapeli, joka oli partioinut kotikaupunkinsa Malmön kaduilla. Erään kerran oli humalainen mies temmannut yhtäkkiä esiin suuren teurastusveitsen, kun he olivat olleet kuljettamassa häntä autolla Pildammsparkenista. Hän oli saanut syvän iskun aivan sydämen viereen. Muutama millimetri oli erottanut hänet odottamattomasta kuolemasta. Hän oli ollut silloin

kahdenkymmenenkolmen ja saanut konkreettisesti tuta, mitä poliisina oleminen merkitsi. Motto oli hänen tapansa puolustautua muistikuvia vastaan.

Hän ajoi ulos kaupungista, ohitti uuden kalustetavaratalon ja näki kauempana vilauksen merestä. Se oli harmaa, mutta omituisen tyven keskellä skånelaista talvea.

Lumimyrskyt tulevat, hän ajatteli.

Ennemmin tai myöhemmin ne ovat kimpussamme.

Hän sulki autoradion ja yritti keskittyä siihen mitä oli tulossa.

Mitä hän oikeastaan tiesi?

Vanha nainen sidottuna lattialla? Mies, joka väittää nähneensä hänet ikkunasta? Hän lisäsi vauhtia ohittaessaan Bjäresjön tienhaaran ja tuumi, että kyseessä oli varmaankin vain joku vanha ukko, joka oli yhtäkkiä saanut jonkinlaisen seniiliyden puuskan. Monien poliisivuosiensa aikana hän oli useammin kuin kerran kokenut, miten vanhat ja yksinäiset ihmiset olivat turvautuneet poliisiin äärimmäisenä hätähuutonaan.

Poliisiauto odotti häntä Kadesjön tienhaarassa. Peters oli noussut autosta ja katseli parhaillaan jänistä, joka ryntäili edestakaisin pellolla.

Nähdessään Wallanderin saapuvan sinisellä Peugeotillaan hän heilautti kättään tervehdykseksi ja istahti takaisin rattiin.

Jäätynyt sora rahisi renkaiden alla. Kurt Wallander ajoi poliisiauton perässä. He ohittivat Trunnerupin tienhaaran, ylittivät muutamia jyrkkiä mäkiä ja saapuivat Lenarpiin. He kääntyivät kapealle peltotielle, joka ei juuri ollut muuta kuin traktoriura. Kilometrin jälkeen he olivat perillä. Kaksi vierekkäistä tilaa, kaksi valkoiseksi kalkittua taloryhmää, kaksi huolellisesti hoidettua puutarhaa.

Heitä vastaan kiiruhti vanha mies. Kurt Wallander huomasi, että hän ontui aivan kuin hänen polvensa olisi ollut kipeä.

Noustessaan autosta hän pani merkille, että oli alkanut tuulla. Lumi taisi sittenkin tehdä tuloaan.

Nähdessään vanhan miehen ilmeen hän tajusi heti, että tulossa oli jotain epämiellyttävää. Miehen silmistä kuvastui pelko, joka ei voinut olla kuvittelua.

– Minä mursin oven auki, hän toisti hätääntyneenä useaan kertaan. – Mursin oven auki, koska minun täytyi nähdä. Mutta emäntä kuolee aivan kohta, hänkin.

He menivät sisään murretusta ovesta. Kurt Wallander tunsikin, miten häntä vastaan lehahti kitkerä vanhan miehen haju. Tapetit olivat vanhanaikaiset, ja hän joutui siristämään silmiään nähdäkseen pimeässä.

– Mitä täällä oikein on tapahtunut? hän kysyi.

– Tuolla noin, vanha mies vastasi.

Sitten hän alkoi itkeä.

Poliisit katselivat toisiaan.

Kurt Wallander tönäisi oven jalallaan auki.

Näky oli kamalampi kuin hän oli kuvitellut. Paljon kamalampi. Myöhemmin hän tulisi sanomaan, että se oli pahinta mitä hän oli koskaan nähnyt. Ja hän oli sentään nähnyt paljon.

Vanhan parin makuuhuone oli yltä päältä veressä. Sitä oli roiskunut jopa posliinilamppuun, joka roikkui katosta. Sängyllä lojui mahallaan vanha mies, jonka yläruumis oli paljas ja jonka pitkät alushousut olivat valahtaneet alas. Kasvot oli murjottu tuntemattomiksi. Näytti siltä kuin joku olisi aikonut leikata hänen nenänsä irti. Hänen kätensä oli sidottu taakse ja vasen reisi oli murskattu. Valkoinen luu erottui selvästi punaisen keskeltä.

– Hyi hitto, hän kuuli Norénin ähkkäisevän takanaan ja tunsikin joutuvansa itsekin nieleskelemään.

– Ambulanssi, hän sanoi nieleskelyn lomassa. – Nopeasti, nopeasti . . .

Sitten hän kumartui katsomaan naista, joka oli puollittain makuuasennossa lattialla. Hänet oli sidottu kiinni

tuoliin. Se joka oli sitonut hänet oli kiertänyt kuristusnarun hänen laiha kaulansa ympärille. Nainen hengitti heikosti, ja Kurt Wallander huusi Petersiä hankkimaan jostain veitsen. He leikkasivat poikki ohuen köyden, joka oli painunut syvälle ranteisiin ja kaulaan, ja laskevat naisen varovasti lattialle. Kurt Wallander piteli hänen päätään polvellaan.

Hän vilkaisi Petersiin ja vaistosi, että he molemmat ajattelivat samaa.

Kuka saattoi olla niin julma, että oli tehnyt jotain tällaista? Sitonut kuristusnarun vanhan, avuttoman naisen kaulaan?

– Odottakaa ulkona, Kurt Wallander sanoi ukolle, joka seisoi itkien ovella. – Odottakaa ulkona, mutta älkää koskeko mihinkään.

Hän huomasi, että hänen äänensä kuulosti karjaisulta.

Minä karjun, koska pelkään, hän ajatteli. Millaisessa maailmassa me oikein elämme?

Kesti melkein kaksikymmentä minuuttia ennen kuin ambulanssi tuli. Naisen hengitys kävi yhä epäsäännöllisemmäksi, ja Kurt Wallander alkoi jo pelätä, että apu tulisi liian myöhään.

Hän tunsi ambulanssin kuljettajan, joka oli nimeltään Antonson.

Nuorta apumiestä hän ei ollut nähnyt koskaan aikaisemmin.

– Hei, Wallander sanoi. Mies on kuollut, mutta nainen elää. Koettakaa pitää hänet hengissä.

– Mitä on tapahtunut? Antonson kysyi.

– Toivottavasti nainen osaa vastata siihen, jos selviää. Pankaa töpinäksi!

Kun ambulanssi oli kadonnut soratielle, Kurt Wallander ja Peters menivät ulos. Norén pyyhki kasvojaan nenäliinalla. Sarastus oli hiipinyt hiljaa lähemmäksi. Kurt Wallander katsoi rannekelloaan. Kahta minuuttia vaille puoli kahdeksan.

– Aivan kuin teurastamossa, Peters sanoi.

– Pahempaa, Wallander vastasi. – Soita ja pyydä tänne täysi porukka. Käske Norénin eristää paikka. Minä juttelen sillä aikaa ukon kanssa.

Samalla hetkellä hän kuuli jotain huudon tapaista. Hän säpsähti, ja sitten huuto kuului uudelleen.

Hevonen hirnui.

He menivät tallille ja avasivat oven. Sisällä pimeässä hevonen kaapi levottomana pilttuunsa lattiaa. Tuoksui lämpimälle lannalle ja virtsalle.

– Anna hevoselle vettä ja heiniä, Kurt Wallander sanoi. – Täällä saattaa olla muitakin eläimiä.

Kun hän tuli ulos tallista, häntä puistatti. Mustat linnut kirkuivat yksinäisessä puussa kaukana pelloilla. Hän veti keuhkoihinsa viileätä ilmaa ja pani merkille, että tuuli oli yltynyt.

– Teidän nimennehan on Nyström, hän sanoi miehelle, joka ei enää itkenyt. – Kertokaahan nyt, mitä täällä on tapahtunut. Jos olen ymmärtänyt oikein, te asutte naapuritalossa?

Mies nyökkäsi.

– Mitä on tapahtunut? hän kysyi ääni vavisten.

– Toivottavasti te voitte kertoa siitä, Kurt Wallander sanoi. – Voisimmeko me mennä teille?

Keittiön tuolilla istui kokoon lysähtänyt nainen, jolla oli yllään vanhanaikainen aamutakki. Mutta heti kun Kurt Wallander oli esitellyt itsensä, nainen nousi keittämään kahvia. He istuutuivat keittiönpöydän ääreen. Wallanderin katse osui joulukoristeisiin, joita riippui yhä ikkunassa. Ikkunalaudalla makasi myös vanha kissa, joka tuijotti häntä koko ajan. Wallander ojensi käntensä silittääkseen sitä.

– Se puree, Nyström sanoi. – Se ei ole oikein tottunut ihmisiin. Muihin kuin Hannaan ja minuun.

Kurt Wallander ajatteli vaimoaan, joka oli jättänyt hänet, ja mietti mistä päästä aloittaisi. Eläimellinen

murha, hän ajatteli. Ja jos käy oikein huono tuuri, niin murhia on kohta kaksi.

Yhtäkkiä hänen mieleensä juolahti jotakin. Hän naputti ikkunaruuutuun kiinnittääkseen Norénin huomion.

- Suokaa anteeksi, palaan kohta, hän sanoi ja nousi.
- Hevosella oli sekä vettä että heiniä, Norén sanoi. –

Muita eläimiä ei ole.

– Koeta saada joku menemään sairaalaan, Kurt Wallander sanoi. – Siltä varalta että nainen herää, että hän sanoo jotain. Jotainhan hänen on täytynyt nähdä.

Norén nyökkäsi.

– Lähetä sinne joku, jolla on hyvä kuulo, Kurt Wallander sanoi. – Mieluimmin sellainen, joka osaa lukea huulilta.

Keittiöön palattuaan hän riisui päällystakkinsa ja laittoi sen sohvalle.

– Kertokaa, hän sanoi. – Kertokaa kaikki, älkää jättäkö pois mitään. Kiirettä ei ole.

Juotuaan pari kupillista laihaa kahvia hän tajusi, ettei sen enempää Nyströmillä kuin vaimollakaan ollut mitään erityistä kerrottavaa. Hän oli kuullut muutamia aikamääriä ja uhriksi joutuneen vanhan parin elämäntarinan.

Jäljellä oli vielä kaksi kysymystä.

– Tiedättekö te, säilyttivätkö he kotonaan suuria rahasummia? hän kysyi.

– Eivät, Nyström vastasi. – He veivät kaiken pankkiin. Eläkkeetkin. Mitään rikkaita he eivät olleet. Silloin kun he myivät pois maat ja eläimet ja koneet, he antoivat rahat lapsille.

Toinen kysymys tuntui hänestä tarpeettomalta. Mutta hän teki sen kuitenkin. Kun tilanne oli sellainen kuin oli, hänellä ei ollut valinnan varaa.

- Tiedättekö te, oliko heillä vihamiehiä? hän kysyi.
- Vihamiehiä?
- Sellaisia, jotka olisivat voineet tehdä tämän?

Oli kuin he eivät olisi ymmärtäneet hänen kysymystään.

– Meidänlaisillamme ei ole vihamiehiä, vastasi mies. Wallander huomasi, että äänessä oli loukkaantunut sävy. – Me kyllä riitelemme joskus. Kärkytien kunnossapidosta tai laiturien rajoista. Mutta emme me tapaoisiamme.

Wallander nyökkäsi.

– Minä otan pian uudelleen yhteyttä, hän sanoi ja nousi tarttuen takkiinsa. – Jos teidän mieleenne yhtäkkiä muistuu vielä jotain muuta, niin soittakaa vain suoraan poliisille. Kysykää minua, Kurt Wallanderia.

– Mitä jos ne tulevat takaisin . . .? emäntä kysyi.

Kurt Wallander pudisti päätään.

– Sitä he eivät tee, hän sanoi. – He olivat ilmeisesti ryöstäjiä. Sellaiset eivät tule takaisin. Olkaa huoleti.

Hän ajatteli, että hänen pitäisi sanoa vielä jotain rauhoittavaa. Mutta mitä? Millaista turvallisuutta hänellä oli tarjottavana ihmisille, joiden lähin naapuri oli joutunut raajan murhatyön uhriksi? Ja jotka eivät nyt voineet muuta kuin pelätä, että vielä toinenkin ihminen kuolisi?

– Entä hevonen, Wallander sanoi. – Kuka antaa sille heiniä?

– Me hoidamme sen, vanha mies vastasi. – Se saa kyllä mitä tarvitsee.

Wallander astui ulos kylmään aamuun. Tuuli oli voimistunut, ja hän painui kyyryyn kulkiessaan autolleen. Oikeastaan hänen olisi pitänyt jäädä auttamaan teknisiä rikostutkijoita. Mutta hän hytisi ja voi pahoin eikä halunnut viipyä paikalla kauempaa kuin oli tarpeen. Sitä paitsi hän oli nähnyt ikkunasta, että hälytysryhmän mukana oli tullut Rydberg. Se merkitsi sitä, että tutkijat eivät lopettaisi työtään, ennen kuin olisivat kääntäneet ympäri jokaisen savimöykyn ja syynänneet kaiken rikospaikalla. Rydberg, joka siirtyisi muutaman vuoden

kuluttua eläkkeelle, oli innokas poliisi. Ja vaikka hän joskus vaikutti hitaalta ja turhantarkalta, hän oli tae siitä, että rikospaikkatutkimus tehtiin kunnolla.

Rydbergillä oli reuma, ja hänellä oli apunaan keppi. Nyt hän nilkutti Wallanderia vastaan pihan poikki.

– Ei mikään kaunis näky, hän sanoi. – Kuin teuras-tamossa.

– Et ole ensimmäinen, joka sellaista sanoo, Kurt Wallander vastasi.

Rydberg oli vakavan näköinen.

– Onko meillä mitään johtolankaa?

Kurt Wallander pudisti päätään.

– Eikö minkäänlaista? Rydbergin äänessä oli vetoa-va sävy.

– Naapurit eivät ole kuulleet eivätkä nähneet mitään. Taitaa olla tavallinen ryöstö.

– Sanotko sinä tällaista mieletöntä raakuutta tavalliseksi?

Rydberg oli kiihtyneen tuntuinen, ja Kurt Wallander katui sananvalintaansa.

– Tarkoitan tietenkin, että täällä ovat riehuneet yöllä jotkut poikkeuksellisen pirulliset tyypit. Sellaiset, jotka hankkivat toimeentulonsa valitsemalla kohteekseen syrjäisiä taloja, joissa asuu yksinäisiä vanhuksia.

– Meidän on saatava heidät kiinni, Rydberg sanoi. – Ennen kuin he iskevät uudelleen.

– Juuri niin, Kurt Wallander vastasi. – Meidän on saatava heidät kiinni, vaikka emme tänä vuonna muita saisikaan.

Hän istahti autoon ja lähti. Kapean peltotien mutkassa hän oli törmätä autoon, joka ajoi kovaa vauhtia vastakkaisesta suunnasta. Hän tunnisti ajajan, toimittajan, joka oli erään suuren valtakunnallisen sanomalehden palveluksessa ja joka lähti liikkeelle aina kun Ystadin seudulla tapahtui jotain vähänkin merkittävää.

Lenarpissa Wallander ajeli muutamia kertoja edesta-

kaisin. Ikkunoissa oli valoja, mutta ihmisiä ei näkynyt ulkona.

Mitähän he ajattelevat, kun saavat tietää? hän mietti itseksensä.

Hänen mielensä oli apea. Vanha nainen kuristusnaru kaulassa – näky ei jättänyt häntä rauhaan. Käsittämätöntä julmuutta. Kuka oli voinut tehdä jotain sellaista? Naistahan olisi voinut iskeä kirveellä päähän niin että kaikki olisi ollut ohi siinä paikassa. Miksi moinen kidutus?

Hän yritti suunnitella seuraavia toimenpiteitä ajaessaan hitaasti pienen kylän läpi. Hän pysähtyi Blentarpin tienhaarassa, käänsi lämmityksen suuremmalle, koska häntä paleli, ja istui sitten liikkumatta paikallaan tai-vaanrantaa katsellen.

Hän tulisi johtamaan etsintöjä, sen hän tiesi. Kukaan muu ei oikein tullut kysymykseen. Jos Rydberg jätettiin pois, hän hän oli kokenein rikostutkija Ystadissa, vaikka olikin vasta 42-vuotias.

Suurin osa tutkimuksista tulisi olemaan rutiinia. Rikospaikkatutkimus ja niiden lenarpilaisten jututtaminen, jotka asuivat ryöstäjien mahdollisten pakoreittien varsilla. Oliko joku nähnyt jotain epäilyttävää? Jotain tavallisuudesta poikkeavaa? Kysymykset kaikuivat jo hänen päässään.

Mutta Kurt Wallander tiesi kokemuksesta, että maaseudulla tehtyjä ryöstöjä oli usein vaikea selvittää.

Hän saattoi vain toivoa, että vanha nainen jäisi henkiin.

Nainen oli nähnyt jotain. Hän tiesi jotain.

Mutta jos hän kuolisi, kaksoismurhaa olisi vaikea selvittää.

Hänellä oli levoton olo.

Yleensä kiihtymys sai aikaan sen, että hän suorastaan uhkui energiaa ja toimintatarmoa. Ja koska se oli kaiken polsisuuden edellytys, hän oli kuvitellut, että hän oli hy-

vä poliisi. Mutta nyt hän tunsi itsensä epävarmaksi ja väsyneeksi.

Hän pakottautui kääntämään vaihteen ykköselle. Auto liikkui muutamia metrejä. Sitten hän pysäytti sen uudelleen.

Oli kuin hänelle olisi vasta nyt selvinnyt, mitä hän oli tänä hyytävänä talviaamuna kokenut.

Oli tapahtunut jotain sellaista, mitä ei olisi pitänyt näillä seuduin tapahtua.

Hän katseli ulos auton ikkunasta. Ujeltava tuuli tempoi ovia.

Nyt minun olisi aloitettava, hän ajatteli.

Rydberg oli ollut oikeassa.

Meidän on saatava tekijät kiinni.

Hän ajoi suoraa päätä Ystadin kaupunginsairaalaan ja nousi hissillä teho-osastolle. Hän törmäsi heti käytävässä nuoreen poliisikokelas Martinsoniin, joka istui erään oven viereisellä tuolilla.

Kurt Wallander huomasi ärtyvänsä.

Eikö sairaalaan todellakaan ollut voitu lähettää ketään muuta kuin nuori ja kokematon poliisikokelas? Ja minkä vuoksi hän istui oven ulkopuolella? Miksi hän ei istunut sängyn ääressä, valmiina sieppaamaan heikoimman kuin kuiskauksen pahoinpidellyn naisen huulilta?

– Hei, Kurt Wallander sanoi. – Mitä kuuluu?

– Hän on tiedoton, Martinson vastasi. – Lääkärit eivät vaikuta kovinkaan toiveikkailta.

– Miksi sinä istut täällä? Miksi et ole sisällä?

– He tulevat sanomaan, jos jotain tapahtuu.

Kurt Wallander huomasi, että Martinson kävi epävarmaksi.

Minähän olen kuin mikäkin vanha ja kättynen maisteri, hän ajatteli.

Hän työnsi oven varovasti auki ja kurkisti sisään. Kuoleman odotushuoneessa huokaili ja pumppusi useita koneita. Seinillä kierteli letkuja, jotka olivat kuin lä-

pinäkyviä matoja. Hoitaja oli juuri lukemassa jotakin käyrää, kun ovi avautui.

- Tänne ei ole lupa tulla, nainen sanoi napakasti.
- Minä olen poliisi, Kurt Wallander vastasi sävyisästi.
- Halusin vain tietää, mitä tänne kuuluu.
- Teitä on käsketty odottamaan ulkopuolella, sanoi hoitaja.

Ennen kuin Kurt Wallander ennätti vastata, sisään porhalsi nuori lääkäri. Hän oli hämmästyttävän nuoren näköinen.

– Me emme halua tänne huoneeseen ketään asiaankuulumattomia, nuori lääkäri sanoi Kurt Wallanderin nähdessään.

– Minä menen kyllä. Mutta haluaisin tietää, kuinka hän voi. Nimeni on Wallander, ja minä olen poliisi. Rikospoliisi, hän selvensi, vaikka ei osannutkaan sanoa, oliko sillä jotain merkitystä. Johdan tämän jutun tutkimuksia. Miten hänen laitansa on?

– On ihme, että hän on yhä elossa, sanoi lääkäri ja nyökkäsi merkiksi siitä, että Kurt Wallander saattoi tulla vuoteen ääreen. – Siihen, minkä asteisia ruhjeet ja vammat ovat, me emme voi vielä vastata. Ensin täytyy katsoa, selviääkö hän tästä. Mutta kurkku on pahannäköinen. Aivan kuin joku olisi yrittänyt kuristaa hänet.

– Niin siinä on käynytkin, Kurt Wallander sanoi ja katseli kapeita kasvoja, jotka erottuivat lakanoiden ja letkujen lomasta.

– Hän olisi aivan hyvin voinut kuolla, lääkäri sanoi.

– Minä toivon, että hän selviää, sanoi Kurt Wallander. – Hän on meidän ainoa todistajamme.

– Me toivomme, että kaikki meidän potilaamme selviävät, lääkäri vastasi yksikantaan ja tutki kuvaruutua, jolle piirtyi koko ajan vihreitä aaltoviivoja.

Kurt Wallander poistui huoneesta lääkärin ilmoitet-
tua, ettei hänellä ollut enempää sanottavaa. Tilanne oli

avoin. Maria Lövgren saattoi hyvinkin kuolla tajuihinsa tulematta. Kukaan ei tiennyt, miten tulisi käymään.

– Osaatko sinä lukea huulilta? Kurt Wallander kysyi Martinsonilta.

– En, vastasi tämä yllättyneenä.

– Vahinko, Kurt Wallander sanoi ja lähti.

Hän ajoi sairaalasta suoraan ruskealle poliisitalolle, joka sijaitsi kaupungin itälaidalla.

Hän istahti kirjoituspöytänsä ääreen ja katseli ulos ikkunasta, josta näkyi vanha punainen vesitorni.

Ehkä meidän aikamme tarvitsee toisenlaisia poliiseja, hän ajatteli. Poliiseja, jotka eivät ole millänsäkään, vaikka joutuvat jonakin varhaisena tammikuun aamuna tunkeutumaan Etelä-Ruotsin maaseudulta löytyneeseen ihmisteurastamoon? Poliiseja, joita eivät vaivaa epävarmuus ja ahdistus kuten minua?

Puhelinsoitto keskeytti hänen ajatuksensa.

Sairaalasta, kävi hänen mielessään.

Nyt he soittavat, että Maria Lövgren on kuollut.

Mutta ehtikö hän herätä? Sanoiko hän jotakin?

Hän tuijotti pärisevää puhelinta.

Saamari, hän ajatteli. Saamari.

Mitä muuta tahansa, mutta ei sitä.

Mutta kun hän nosti kuulokkeen, siellä olikin hänen tyttärensä. Hän hätkähti niin että oli kiskaista puhelimen lattialle.

– Hei isä, tytär sanoi, ja samassa kuului, miten kolikko tipahti alas.

– Hei, Kurt Wallander vastasi. – Mistä sinä soitat?

Kunhan et vain Limasta, hän ajatteli. Tai Katmandusta. Tai Kinshasasta.

– Minä olen Ystadissa.

Kurt Wallander ilahtui. Sehän merkitsi, että he voisivat tavata.

– Minä olin tulossa käymään sinun luonasi. Mutta olenkin muuttanut mieleni. Olen asemalla. Lähden koh-